

Rahvusvaheline Karusnahaföderatsioon (*International Fur Federation - IFF*) jälgib pidevalt karusloomade kasvatamise keeluga seonduvaid seadusandlikke arenguid. Viimastel aastatel on äärmuslike loomaõiguslaste organisatsioonid korduvalt algatanud kampaaniaid keelustamiseks Eestis karusloomakasvatus. Paljud selle keelu vastased argumendid on Eesti seadusandjatele juba varasemalt esitatud Eesti Karusnahaliidu ja Eesti Karusloomakasvatajate Aretusühingu poolt.

Oleme teadlikud et mingikasvatuste ning Covid-19 tingitud olukorra kohta on esitatud erinevaid väiteid. Kahjuks on nendes väidetes esitatud faktid olnud tihti segatud pooltõdede ja spekulatsioonidega ning tuginetud küsitavale loogikale.

Seetõttu tahaksime selles kirjas tutvustada Covid-19 viirusega seonduvat olukorda mingifarmides ning sellega seotud riske või riskide puudumist.

Madal rahvatervise risk: ennetamise ja jälgimise olulisus

Kuna SARS-CoV-2 viiruse levik on suhteliselt uus teema, siis on selle päritolu, leviku ja viirusega seotud riskide kohta tehtud palju oletusi. Paljud neist väidetest on aja möödudes osutunud alusetuks, liialdatuks või siis vajab nende tõelevastavus veel kinnitamist. Seetõttu on eriti just seadusemuudatuste arutelus oluline eristada tõestatud fakte kõmujanulistest väidetest ning spekulatsioonidest.

Euroopa Toiduohutusameti 18. veebruari 2021 aruandes (edaspidi „EFSA aruanne”)¹ on tõepoolest märgitud, et mink on SARS-CoV-2 viiruse suhtes väga vastuvõtlik ja viiruse levik mingifarmides on kiire. Enamikul juhtudel viisid viiruse farmi tõenäoliselt sisse inimesed. Ehkki mõned asjaolud viitavad võimalusele, et viirus võib mingilt inimesele tagasi levida, on EFSA aruandes öeldud, et mingiga seotud viiruse variantid *”ei ole osutunud ülekantavamaks ega põhjustanud tõsisemaid tagajärgi võrreldes teiste SARS-CoV-2 viiruse leviku juhtumitega”* (EFSA aruanne, lk 3).

Tegelikkuses ei ole raskeid juhtumeid ilmnenuid ning Taanis leitud ja laia kõlapinda leidnud tüvi kadus juba 2020. aastal. Ka Hollandis ei ole kasvandustes esinenud juhtumite sagemisega kaasnenud viiruse levikut sealsele elanikkonnale, seda on tuvastatud vaid vahetult taludega seotud inimeste seas (EFSA aruanne, lk 30).

¹ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6459>

EFSA aruanne nõustub Euroopa Haiguste Ennetamise ja Tõrje Keskuse (ECDC) 12. novembri 2020 aruandega², milles on öeldud et (kasvatustest lähtuv) risk elanikkonnale on madal, keskmise põllumajandustihedusega piirkondade elanikele mõõdukas ning kõrge üksnes vahetult minkidega kokku puutunud inimestele (ECDC aruanne, lk 2). Selles kontekstis on oluline täpselt lugeda EFSA aruannet, milles on öeldud, et „*kõigis põllumajandusettevõtetes on nakatumise risk*“, mis aga ei tähenda et mingikasvatused oleksid ühiskonnale ohtlikud.

Erinevalt karusnahavastaste organisatsioonide dramaatilistest üleskutsetest keelustada Covid-19 ohust lähtuvalt karusloomakasvatus, ei soovita ega nõua EFSA aruanne selliste meetmete rakendamist, kuna risk rahvatervisele on minimaalne. Aruanne soovitatav ennetamist ja varajast tegutsemist põhjaliku järelevalve abil ning neid soovitusi kõigis mingikasvatustes praegu ka rakendatakse.

Heaks näiteks hästi korraldatud ennetustööst ja seirest on suure mingikasvatuse mahuga naaberriik Soome, mille 200 mingifarmi asuvad peamiselt vaid ühes piirkonnas ja seal pole pidevale regulaarsele kontrollile vaatamata tuvastatud mitte ühtki nakatunud farmi.

Covid-19 vaktsiin minkidele

Ennetamine ja seire on edukas strateegia naaritsafarmidega seotud COVID-19 riski piiramiseks, ent karusloomasektor on loomulikult huvitatud selle viiruse täielikust likvideerimisest farmides. Minkide vaksineerimise väljatöötamiseks ja juurutamiseks on tehtud palju pingutusi ning meil on hea meel tõdeda, et need pingutused on olnud edukad.

Praeguseks on olemas vähemalt kolm vaktsiini, mis näitavad minkidel leviva Covid-19 vastu võitlemisel väga häid tulemusi:

- Soome valgupõhine vaktsiin, mille on välja töötanud Soome karusloomakasvatajate liit FIFUR koostöös Helsingi Ülikooliga;
- USA-s valgupõhine vaktsiin, mille on välja töötanud ravimite suurtootja Zoetis ning
- Venemaal inaktiveeritud viirusel põhinev vaktsiin, mille on välja töötanud Rosselkhoznadzor.³

Sarnaselt inimtervishoius kasutatavatele vaktsiinidele on tavapärane tee alates vaktsiini arendusest kuni heakskiitmise ja tegeliku massvaksineerimiseni üsna pikk ja probleemi kiireloomulisuse tõttu taotletakse neile vaktsiinidele nüüd ajutist heakskiitu, liikudes samal ajal edasi ka täiemahulise heakskiidu suunas.

² <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/RRA-SARS-CoV-2-in-mink-12-nov-2020.pdf>

³ <https://fsvps.gov.ru/fsvps/news/40799.html>

Praegu on Soome ametivõimud võtnud ühendust FIFURiga, andmaks ajutine luba selleaastase karja vaktsineerimiseks. Ka Läti ja Leedu ametiasutused on sellistele taotlustele oma riikides vastanud positiivselt ning me loodame, et neile järgneb veel teisi riike.

Analoogset tingimuslikku heakskiitu ootab ka Zoetise vaktsiin Ameerika Ühendriikides ja Kanadas ning Hispaania ja Kreeka ametiasutused on andnud positiivse vastuse taotlustele alustada ravimiuuringuid nende riikide farmides.

Ametlik teave Vene vaktsiini nimega Carnivac-Cov kohta avaldatakse aprilli alguses, ent praeguseks on esialgsena teada, et tootjal on soov registreerida antud vaktsiin ka ELi liikmesriikides.

Mingikasvatuse olukord teistes riikides

Erinevalt sageli väidetust ei ole Covid-19 riski kusagil kasutatud ettekäändena karusloomakasvatuse keelustamiseks. Hollandis otsustati karusloomakasvatuse järkjärgulist lõpetamist kahe aasta võrra kiirendada, nähes selleks põllumajandustootjatele ette vastava hüvitise.

Taanis tõi riigiasutuste ootamatu otsus hävitada kõik mingid kaasa dramaatilised tagajärjed kohalikule karusnahasektorile. Siiski oli see vaid ajutine tootmiskeeld, mis on rangelt seotud tervise- ja ohutusnõuete täitmisega ning ei välista mingi kasvatamist tulevikus. Ka on sealset otsust kõigi minkide tapmiseks nii poliitilisel tasandil kui ka mitmete viroloogide poolt teravalt kritiseeritud. Otsuse tulemusena lahkus ametist Taani põllumajandusminister ning minkide massilise tapmise otsuse õiguspärasust uurib hetkel Taani parlamendi vastav erikomisjon.

Rootsis ja Itaalias on otsustatud, et riski maandamiseks ei lubata paljunduskarjal 2021. aastal paarituda. Antud otsus on aga vaid ajutine, paljunduskarja säilitatakse ning piirangu tõttu põllumajandustootjatele tekkiv kahju hüvitatakse.

Järeldused Eesti mingikasvatuste kontekstis

Ülaltoodud teaduslikke tõendeid ja fakte arvesse võttes on mingi kasvatamise vastu Covid-19-ga seotuna esitatud argumendid valdavalt alusetud, tuues endaga kaasa alusetu hirmu levitamise ja väärinfo põllumajandussektori suhtes, mis just praegu, 2021. aasta alguses on nii hinnataseme kui ka müügitahumahu osas kriisis taastumas. Olukorra muudab veelgi absurdsemaks asjaolu, et Eesti karusloomakasvatustes ei peeta hetkel ühtegi minki.

Kasvav nõudlus loodusliku karusnaha järele võib tõepoolest päevakorradele tuua mingi-

kasvatuste taasavamise Eestis. Kindlasti ei juhtu seda aga veel isegi 2022. aastal, samuti ei saaks seda võrrelda 2020. aasta olukorraga, kuna omandatud teadmised, head ennetus- ja seiretavad ning eriti vaktsiinide kasutuselevõtt muudaks taasavamisega seotud terviseriskid praktiliselt olematuks.

Meid teeb eriti kurvaks asjaolu, et isegi mõned inimesed, kes on ametlikult pühendunud objektiivsetele teadusuuringutele, laenavad oma nime poliitika kujundamise mõjutamiseks ning esitavad sedavõrd tundliku ja emotsionaalse teema nagu Covid-19 pandeemia sildi all teadlikult ähmases ja manipuleerivas keeles valeväiteid ja alusetuid spekulatsioone.